

Вінницький національний технічний університет
Факультет Інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії
Кафедра Безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки

Теорія і практика професійної підготовки молоді
у закладах освіти української діаспори
(Вибірковий)

III (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Освітня програма: Професійна освіта

Спеціальність: 015 – Професійна освіта

Викладач: Кобилянський Олександр Володимирович

Мова викладання: українська

Семестр: 3-й

Кредитів ЕКТС – 4

Годин – 120

Лекцій – 24

Практичних – 16

Самостійних – 80

Вид контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни полягає у розкритті науково-теоретичних засад, змісту, форм і методів підготовки спеціалістів для трудової діяльності у науковій, культурно-освітній і господарській сферах у закладах освіти української діаспори, визначити можливість використання набутого ними досвіду у становленні фахівців-професіоналів у незалежній Україні.

Завдання дисципліни:

– ознайомлення майбутніх докторів філософії із світовим та національним досвідом освіти і культури та на основі цього досвіду формування загальнолюдських цінностей, національної свідомості, національної гідності;

– ознайомлення з основними педагогічними теоріями навчання і виховання, з педагогічною діяльністю, педагогічними поглядами та педагогічними ідеями видатних діячів минулого і сьогодення, які працювали в закладах освіти української діаспори;

– сприяти формуванню педагогічного мислення, культури, ерудиції студентів;

- всебічний аналіз концептуальних, змістовних, організаційних засад задоволення освітніх потреб західної та східної українських діаспор;
- на основі вивчення потреб визначення прогнозу створення та розвитку різних типів освітніх закладів у діаспорі;
- ознайомлення з особливостями державної підтримки організацій національної системи навчання в регіонах компактного проживання українців у світі;
- аналіз міжнародних угод, договорів про співробітництво у галузі освіти між Україною і державами, де проживають українці;
- аналіз особливостей співпраці вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів Академії наук, Академії педагогічних наук України з освітніми українськими центрами країн світу.

Контрольні заходи

Поточний та підсумковий контроль знань студентів проводиться шляхом фронтального, індивідуального чи комбінованого опитування аспірантів під час лекційного заняття, колоквиумів, іспиту.

На позааудиторну роботу виносяться вивчення окремих проблем курсу, написання контрольних робіт, підготовка до практичних занять, колоквиумів, тестування, диференційованого заліку, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (підготовка доповідей на щорічну науково-теоретичну конференцію викладачів, співробітників та студентів ВНТУ).

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач в результаті вивчення дисципліни:

ІК Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері професійної освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК-2 Здатність до критичного аналізу і оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем.

ЗК-4 Готовність до створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в інтернаціональних дослідницьких групах.

ЗК-5 Здатність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності. ФК-1 Здатність до володіння науковими підходами і методами досліджень у професійній освіті.

ФК-1 Здатність до володіння науковими підходами і методами досліджень у професійній освіті.

ФК-2 Здатність до організації роботи дослідницької групи (команди) в галузі професійної освіти.

ФК-3 Здатність моделювати, реалізовувати й оцінювати освітній процес; готовність складати програми додаткової професійної освіти відповідно запитів роботодавців.

Програмні результати навчання:

ПРН-1 Оперувати основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки, змістом сучасних філософських дискусій з проблем розвитку суспільства та освіти.

ПРН-3 Застосовувати різні види письмових текстів та усних виступів; розуміти зміст складних текстів з наукових проблем, у тому числі вузькоспеціальних, стилістичні особливості оформлення результатів дослідження у письмовій та усній формі під час роботи в групі з інтернаціональним складом.

ПРН-5 Дотримуватись основних норм, прийнятих науковою спільнотою, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснювати особистісний вибір в морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері діяльності.

ПРН-7 Користуватися нормативно-правовими і програмно-методичними документами, що визначають роботу в науковій установі та закладі освіти; визначати мету інноваційної діяльності, обґрунтовувати необхідність внесення запланованих змін у наукову роботу; впроваджувати інноваційні прийоми в педагогічному процесі з метою створення умов для ефективної мотивації до навчання студентів (учнів).

ПРН-8 Формулювати концепцію наукового дослідження, визначати етапи проведення експериментальної роботи; організувати інформаційний пошук, самостійний відбір і якісну обробку наукової інформації, емпіричних даних та їх інтерпретацію; організувати дослідницьку роботу з узагальнення педагогічного досвіду освітнього або виховного закладу, освітньої структури тощо; проектувати, організувати й оцінювати реалізацію етапів педагогічної експериментальної роботи з використанням інноваційних технологій.

3. Програма навчальної дисципліни Змістовий модуль

Модуль 1. Організація діяльності закладів професійної освіти української діаспори

Тема 1. Умови становлення та діяльності українських закладів професійної підготовки молоді за межами України. Надбання української педагогіки в західному зарубіжжі. Функціонування українських бібліотек. Фактори та причини політичної і культурної активності української спільноти. Історія українського книговидавництва в західній діаспорі.

Тема 2. Головні тенденції та особливості їхнього функціонування на різних етапах розвитку. Стан освіти в українській діаспорі. Структура та класифікація освітніх закладів української діаспори. Еволюція підходів до розвитку вищої освіти в українській діаспорі. Фактори посилення діяльності освітніх установ на міжнародному рівні. Проблеми розвитку закладів освіти української діаспори на різних етапах розвитку. Реалізація принципів неперервної освіти в системі закладів професійної освіти української діаспори..

Тема 3. Форми і методи опанування професії у закладах освіти українського зарубіжжя. Характеристика форм навчання, форми контролю й оцінювання знань, умінь і навичок студентів; форм науково-дослідної роботи в системі закладів професійної освіти української діаспори. Практика створення віртуальних університетів. Практика створення нових типів навчальних закладів для неформальної освіти в освітньому просторі української діаспори. . Форми контролю, обліку й оцінювання знань, умінь і навичок студентів в системі закладів професійної освіти української діаспори.

Модуль 2. Специфічні риси підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори

Тема 4. Особливості підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори в Канаді. Розвиток українського суспільства в діаспорі Канади, його культурні досягнення. Чинники, які спонукали і спонукають українські громади до утримання і розвитку власної школи. Питання загального покращання роботи україномовних освітніх закладів. Створення та функціонування вищих навчальних закладів української діаспори в Канаді.

Тема 5. Особливості підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори в США. Особливості індивідуального навчання системи вищої освіти в США. Створення та функціонування вищих навчальних закладів української діаспори в США. Розвиток українського суспільства в діаспорі США, його культурні досягнення. Чинники, які спонукали і спонукають українські громади до утримання і розвитку власної школи.

Тема 6. Особливості підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори в Європі. Розвиток українського суспільства в діаспорі Європи, його культурні досягнення. Форми проникнення українського елемента в різні європейські країни. Чинники, які спонукали і

спонукають українські громади до утримання і розвитку власної школи. Створення та функціонування вищих навчальних закладів української діаспори в Європі. Питання загального покращання роботи україномовних освітніх закладів. Специфічні особливості функціонування закладів освіти української діаспори в різних європейських країнах.

4. Теми семінарських занять Навчальним планом не передбачені.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Модуль 1. Організація діяльності закладів професійної освіти української діаспори</i>		8
1	<p>Тема 1. Умови становлення та діяльності українських закладів професійної підготовки молоді за межами України</p> <p>1. Проаналізуйте моделі й історичні трансформації світової класичної університетської освіти (XII – початок XXI ст.).</p> <p>2. Здійсніть ретроспективний логіко-системний аналіз становлення університетів на Західноукраїнських землях (XVII - XIX ст.).</p> <p>3. Обґрунтуйте основні етапи та тенденції розвитку класичних університетів Центральної, Східної і Південної України (XIX - початок XX ст.).</p>	3
2	<p>Тема 2. Головні тенденції та особливості їхнього функціонування на різних етапах розвитку</p> <p>1. Проаналізуйте наукову, філософську літературу та документи, що регулюють освітні процеси в освітньому просторі української діаспори.</p> <p>2. Опишіть тенденції, які характеризують розвиток вищої освіти української діаспори наприкінці XX століття.</p> <p>3. З'ясуйте причини зростання ролі університетів у зміцненні демократичних суспільств</p>	3
3	<p>Тема 3. Форми і методи опанування професії у закладах освіти українського зарубіжжя.</p> <p>1. Визначте сутність і зміст освітньо-модернізаційних процесів в Україні наприкінці 90-х рр. XX – на початку XXI ст.</p> <p>2. Проаналізуйте основні етапи Болонського процесу.</p> <p>3. Розкрийте зміст Болонських реформ.</p> <p>4. Доведіть значення Великої хартії університетів у становленні єдиного Європейського регіону вищої освіти.</p> <p>5. Визначте роль принципу автономії в управлінні вищим навчальним закладом у контексті Болонського реформування.</p>	2
<i>Модуль 2. Специфічні риси підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори</i>		8
4	<p>Тема 4. Особливості підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори в Канаді</p> <p>Здійсніть аналіз діяльності вищих навчальних закладів української</p>	3

	діаспори в Канаді (класифікація, характеристика діяльності, напрями підготовки, особливості функціонування) та вкажіть, які позитивні риси було б доречно запровадити у ВУЗах України	
5	Тема 5. Особливості підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори в США Здійсніть аналіз діяльності вищих навчальних закладів української діаспори в США (класифікація, характеристика діяльності, напрями підготовки, особливості функціонування) та вкажіть, які позитивні риси було б доречно запровадити у ВУЗах України	3
6	Тема 6. Особливості підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори в Європі Здійсніть аналіз діяльності вищих навчальних закладів української діаспори в Європі (класифікація, характеристика діяльності, напрями підготовки, особливості функціонування) та вкажіть, які позитивні риси було б доречно запровадити у ВУЗах України	2
	Всього	16

6. Теми лабораторних занять

Навчальним планом не передбачені.

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	<i>Модуль 1. Організація діяльності закладів професійної освіти української діаспори</i>	40
1	Тема 1. Умови становлення та діяльності українських закладів професійної підготовки молоді за межами України 1. Охарактеризуйте процес становлення академічної педагогічної парадигми в розвитку університетської освіти за межами України (1800-1917 рр.). 2. Визначте особливості професійно орієнтованої педагогічної парадигми (1917-1980рр.). 3. З'ясуйте сутність професійно-технологічної педагогічної парадигми в історії вищої освіти української діаспори. 4. Обґрунтуйте зміст гуманітарної педагогічної парадигми періоду модернізації системи освіти української діаспори (1991-2010 рр.).	14
2	Тема 2. Головні тенденції та особливості їхнього функціонування на різних етапах розвитку 1. Охарактеризуйте процес реконструкції системи вищої педагогічної освіти української діаспори в періоду 1920 - 1940 рр. 2. Визначте особливості розвитку вищої освіти української діаспори часів Великої Вітчизняної війни (1941-1945). 3. Обґрунтуйте основні етапи і напрями формування системи вищої та вищої освіти української діаспори середини 40-х – кінця 80-х років ХХ ст. 4. Розробіть періодизацію розвитку вищої освіти української діаспори	13

	в 1920-1990.	
3	Тема 3. Форми і методи опанування професії у закладах освіти українського зарубіжжя. 1. Дайте характеристику освітніх ступенів і кваліфікаційних рівнів у системі вищої освіти української діаспори. 2. Обґрунтуйте поняття акредитації та автономії вищого навчального закладу. 3. Визначте специфіку освітньо-професійних та освітньо-наукових програм вищого закладу освіти української діаспори.	13
<i>Модуль 2. Специфічні риси підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори</i>		40
4	Тема 4. Особливості підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори в Канаді Опишіть особливості навчання системи вищої освіти в Канаді. Здійсніть порівняльний аналіз системи вищої освіти Канади та України.	14
5	Тема 5. Особливості підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори в США Опишіть особливості навчання системи вищої освіти в США. Здійсніть порівняльний аналіз системи вищої освіти США та України.	13
6	Тема 6. Особливості підготовки фахівців у закладах освіти української діаспори в Європі Опишіть особливості навчання системи вищої освіти в Європі. Здійсніть порівняльний аналіз системи вищої освіти Європи та України.	13
Всього		80

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання (ІЗ) з курсу «Теорія і практика професійної підготовки молоді у закладах освіти української діаспори» – це вид науково-дослідної роботи аспіранта, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Зміст ІЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять і охоплює декілька тем або один із змістових блоків навчального курсу.

Науково-педагогічне дослідження виконується у вигляді творчого проекту (машинописний варіант, відеоряд у вигляді презентації у програмі PowerPoint). **Орієнтовна структура ІНДЗ** – вступ, основна частина, висновки, додатки, список використаних джерел. Один із додатків – Презентація у програмі PowerPoint.

Тематика індивідуального завдання:

1. Проблема педагогічної підготовки магістрів у закладах освіти української діаспори: стан її розв'язання.
2. Основні тенденції розвитку ступеневої педагогічної освіти у Західній Європі.
3. Становлення ступеневої педагогічної освіти в США.
4. Магістратура у закладах освіти української діаспори: проблеми,

досвід, перспективи.

5. Національне виховання сучасного студентства.
6. Концепція педагогічної освіти в Україні.
7. Шляхи формування готовності магістрів до професійно-педагогічної діяльності.
8. Формування педагогічної спрямованості у студентів магістратури (з досвіду роботи університетів класичних і педагогічних).
9. Підготовка аспірантів до наукової діяльності у закладах освіти української діаспори.
10. Підготовка аспірантів до педагогічної діяльності у закладах освіти української діаспори.
11. Технологія проблемного навчання у у закладах освіти української діаспори.
12. Інновації у світовій педагогіці.
13. Педагогічна творчість у закладах освіти української діаспори: досвід, проблеми.
14. Гуманізація вищої педагогічної освіти у закладах освіти української діаспори.
15. Педагогічна підготовка докторів філософії за кордоном (з досвіду роботи вибраного ВУЗу).
16. Проблеми вищої школи у спадщині видатних українських вчених.
17. Сучасні інформаційні технології навчання у закладах освіти української діаспори.
18. Технологія дистанційного навчання у закладах освіти української діаспори.
19. Позааудиторна виховна робота у вищому навчальному закладі у закладах освіти української діаспори.
20. Особливості організації навчально-виховного процесу у спеціальних школах, гімназіях, коледжах української діаспори.
21. Організація самостійної роботи студентів у закладах освіти української діаспори.
22. Модульно-рейтингова система навчання у закладах освіти української діаспори.
23. Кредитно-рейтингова система навчання у закладах освіти української діаспори.
24. Педагогічні основи виховної діяльності громадських організацій у закладах освіти української діаспори.
25. Соціальна адаптація студентів першого курсу у закладах освіти української діаспори.
26. Педагогічний професіоналізм викладача ВНЗ у закладах освіти української діаспори.
27. Болонський процес і вища педагогічна школа у закладах освіти української діаспори.

1. Методи навчання

Лекція, практичні роботи, підготовка контрольних робіт, доповідей науково-дослідного характеру, зокрема, на щорічній науково-технічній конференції викладачів, співробітників та студентів ВНТУ. При викладанні навчальної дисципліни передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання – ділових ігор, тренінгів, семінарів в активній формі, розгляд кейсів, модерації. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але і високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у:

- високій мотивації студентів;
- закріпленні теоретичних знань на практиці;
- підвищенні самосвідомості студентів;
- виробленню здатності ухвалювати самостійні рішення;
- виробленню здібності до колективних рішень;
- виробленню здібності до соціальної інтеграції.

2. Методи контролю

Поточний контроль, який здійснюється у формі фронтального, індивідуально-го чи комбінованого контролю знань студентів під час лекційного, практичного та лабораторного заняття, колоквиумів, іспит.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							100 бал	
ПР1	...	ПР9	РГЗ	МК1	ПР1	...	ПР8	ЛР1	...	ЛР4	КР	МК2	
50					50								

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	
64-74	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано зможливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Кількість і зміст модулів

Модуль	Кредити	Лекції(год.)	Лаб. роботи. Кількість (роб./год)	Практичні заняття (семінари)(год.)	Контрольна робота	Колоквіуми
I	2	12		8		1
II	2	12		8		1

Оцінювання знань, умінь та навичок студентів з окремих видів роботи та в цілому по модулях (в балах)

Вид роботи	Модуль	
	1	2
1. Колоквіум	20	20
2. РГЗ/КР	10	10
3. Практичні роботи	20	20
Всього	50	50

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів

Рівень компетентності	За бальною шкалою	За шкалою ЕКТС	Критерії оцінювання
IV Високий (творчий)	90 – 100	A	Виставляється, якщо при відповіді на питання виявлено всебічні, систематизовані, глибокі знання матеріалу, який виноситься на контроль, уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою, знання основної і додаткової літератури, передбаченої програмою на рівні творчого використання.
III Достатній (конструктивний)	82-89	B	Повні знання з питань і задач, що стоять перед студентом. Уміння викладати основні ідеї. Вміння професійно відстоювати свою точку зору. Припускаються несуттєві неточності у викладенні матеріалу та у відповідях.
	75-81	C	Достатньо повні знання з поставлених питань і задач. Вміння викладати основні ідеї. Здатність самостійно застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження власних тверджень. Вміння доводити правильність своїх рішень. Несуттєві неточності у відповідях та деякі нераціональності при програмуванні задач.

II Середній (репродуктивний)	64-74	D	Студент може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання та розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати матеріал, робити висновки та розробляти програмні блоки. Пояснення неповні, нелаконічні, не завжди точні. Відповіді на питання неповні, містять неточності, при програмуванні застосовуються не найраціональніші рішення.
	60-63	E	Задовільні знання програмного матеріалу на рівні вищому за початковий. Здатність за допомогою викладача логічно відтворювати значну частину матеріалу. При відповіді на запитання виникають труднощі у деяких положеннях, відповіді не повні, програми пишуться нераціонально, не використовуються всі ефективні засоби програмування.
I Низький	35-59	FX	Теорією володіє на рівні фрагментів, викладає матеріал уривчасто. Утруднюється в обґрунтуванні рішень, на запитання викладача дає неправильні відповіді (40-60%), пояснення не до ладу. Самостійно, без допомоги викладача, не може сформулювати алгоритм рішення задачі. Програми не раціональні та неефективні, при програмуванні використовуються лише прості конструкції.
	0-34	F	Теорією володіє на рівні фрагментів, викладає матеріал уривчасто. Утруднюється в обґрунтуванні рішень, на запитання викладача дає неправильні відповіді (60-100%). Самостійно, без допомоги викладача, не може сформулювати алгоритм рішення задачі.

Рекомендована література

Базові інформаційні ресурси

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація: підручник. Київ: Центр навч. л-ри, 2004. 186 с.
2. Бабаян Ю.О., Нор К.Ф. Формування рефлексивної компетентності майбутнього вчителя. *Формування професійної компетентності майбутнього вчителя*: наук. посіб. / За заг. ред. проф. С.І. Якименко. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. С. 231-266.
3. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації: навч. посіб. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2002. 246 с.
4. Волобуєва Т. Оновлення змісту професійної компетентності педагогічних кадрів. *Рідна школа*. 2016. № 3. С. 21-23.
5. Головань М.С. Компетентнісний підхід як методологічна основа

вищої професійної освіти. *Психологія: реальність і перспективи*: збірник наук. праць Рівненського держ. гуманіт. ун-ту. Вип.11. Рівне: РДГУ, 2016. С. 53-59.

6. Головань М.С., Яценко В.В. Сутність і зміст поняття «дослідницька компетентність». *Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі*: збірник наук. праць. Вип. 7. Кривий Ріг: Видавничий відділ НМет АУ, 2015. С. 55-62.

7. Гура О.І. Психолого-педагогічна компетентність викладача ВНЗ: теоретико-методологічний аспект: монографія. Запоріжжя: ГУ -ЗІДМУ, 2006. 332 с.

8. Дерев'янка О. В., Тернопільська В.І. Теоретичні засади формування професійної компетентності: збірник наукових праць № 27. Серія : *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вінниця, 2011. С. 523–528.

9. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення. Харків: «ОВС», 2002. 168 с.

10. Дзюба Т. Конфліктологічна компетентність директора школи. *Шлях освіти*. 2014. №1. С. 3-8.

11. Дубасенюк О.А., Семенюк Т.В., Антонова О.Є. Професійна підготовка вчителя до педагогічної діяльності: монографія. Житомир: Житомирський держ. пед. ун-тет. 2003. 192 с.

12. Пономарьов О. С. Модель професійної діяльності фахівця. Харків: НТУ, ХП, 2006. 33 с.

13. Професіоналізм особистості: теоретико-методологічний аспект: колективна монографія / В.Й. Бочелюк, С.А. Білоусов, Г.О. Горбань, Т.А. Гришина, О.І. Гура та ін. Запоріжжя: ГУ - ЗІДМУ, 2007. 248 с.

14. Сисоєва С.О., Козак Л.В. Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи: навч. посіб. Київ. Ун-тет ім. Б. Грінченка. Київ: ТОВ «Видавниче підприємство «Едельвейс». 2016. 156 с.

15. Тесленко М.М. Професійна компетентність як показник якості фахової підготовки майбутнього психолога. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Психологія*. 2015. Т. 20. Вип. 2(36). Ч.2. С. 186-191.

16. Черемис І. Нові вимоги до спеціаліста: поняття компетентності й компетенції. *Вища освіта України*. 2006. № 2. С. 84-88.

17. Ягупов В.В. Інформаційно-аналітична компетентність керівників професійно-технічних навчальних закладів: поняття, зміст і структура. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*: зб. наук праць: Вип.3. Київ: Вид-во ІІТО НАПН України, 2012. С.32.

18. Яковенко Т., Фаттахова С. ІКТ-компетентність педагога як інструмент підвищення рівня його професійної компетентності. Київ: Вища

школа, 2018. 98 с.

Електронні ресурси

1. <http://studentam.net.ua/content/view/7702/97/>
2. <http://readbookz.com/book/172/5428.html>
3. <http://www.stattionline.org.ua/pravo/62/8689-osnovni-skladovi-profesijno%D1%97-kompetentnosti-vikladacha-vishhogo-navchalnogo-zakladu.html>
4. Kwiatkowska H. Pedeutologia. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, 2008. 256 s. URL: <https://docer.pl/doc/s8x1n80>
5. Ziółkowski P. Pedeutologia: zarys problematyki. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki, 2016. 214 s. URL: <https://kpbc.umk.pl/dlibra/publication/178346/edition/180818/content>
6. <http://infosvit.if.ua> Освітній портал "ІНФОСВІТ".
7. <http://pedpresa.ua> Освітній портал " Педагогічна преса".
8. <http://www.osvita.org.ua> "Освітній портал" - все про освіту України.
9. <http://ukped.com> Українська педагогіка.
10. <http://www.ednu.kiev.ua> «Освіта в Україні».
11. <http://svitosvit.ua> Українська мережа навчальної інформації та освітніх послуг "СвітОсвіт".
12. <http://www.intellect-invest.org.ua> Портал сучасних педагогічних ресурсів.
13. <http://nastaunik.info> Сайт знайомить з тенденціями освіти у світі, з новими технологіями і методами викладання.